

Anja Pohončowa / Wito Bejmak

Zawjazanje Serbskeje bibliografije do digitalnych informaciskich systemow*

1. Zawod

Do Serbskeje bibliografije zapřijata je na jednej stronje literatura w serbskej rěči, na druhej stronje literatura wo Serbach w kotrejžkuli rěči. Wulki podžěl sorabistskeje fachoweje literatury kwalifikuje ju jako džěl slawistiskeje bibliografije a zdobom jako zakładny instrument za sorabistske slědženja kaž tež za slědženja wo Serbach docyła. Swojeho šěrokeho zapožołjenja dla – w njej njehromadza so jenož knižne publikacije a fachowe nastawki, ale zapisuja so tohorunja mjeńše a popularnowědomostne přinoški – je wona wužitna za poměrnyje wulki kruh wužiwarjow, to rěka nic jenož za sorabistow a slawistow abo druhich wědomostnikow, ale tohorunja za žurnalistow, wučerjow, rozhlósownikow, regionalnych stawiznarjow abo druhich zajimcow. Franc Šěn, dołholětny hłowny redaktor a zestajer Serbskeje bibliografije, charakterizowaše ju takle: Serbska bibliografija twori indeks literatury za sorabistiku, wona je přiručka za regionalne historiske slědženje, za wjesnych chronistow a žurnalistow a wotblyščuje cyłkowne kulturne a narodne žiwjenje Serbow (SCHÖN 2006: 398 sc.).

Prěnja serbska bibliografija w knižnej formje wozjewi so w lěće 1929; druhí, sylnje rozšěrjeny nakład z nimale podwojenym wobsahom scěhowaše w lěće 1952.¹ Załoženje Serbskeje centralneje biblioteki w lěće 1949 a jeje přirjadowanje 1951 založenemu wědomostnemu Institutej za serbski ludospyt zmóžni natwar strukturow za stajne hladanje a dopjelnjowanje serbskeje bibliografije. W lěće 1959 wuńdže přeni powójski zwjazk rjada „Serbska bibliografija“, kotryž wobsahowaše zapiski za lěta 1945 do 1957, dalši scěhowaše w lěće 1968 z publikacijemi wot 1958 do 1965. W přichodnych lětach wuchadźachu jednotliwe zwjazki Serbskeje bibliografije w pjećlětnym rytmusu. Ze zwjazkom za lěta 1976 do 1980 zawjedže tehdyši zamołwity Měrcin Wałda zapisowanje titlow po RAK-standardže² (SCHÖN 2006: 400).

W zwisku z přestrukturowanjom serbskich institucijow spočatk 1990tych lět přeńdže nadžělanje Serbskeje bibliografije do Serbskeho instituta, naslědnika prjedawšeho Instituta za serbski ludospyt.³ Jědnaty a zdobom posledni čišćany zwjazk, kotryž wopřija lěta

* Předležacy nastawk je přinošk awtorow na XVI. Mjezynarodnym kongresu slawistow (20.–27. awgusta 2018 w Běłohrodze) w tematiskim bloku „Rěčespytna slawistiska bibliografija w digitalnym rumje“. Bohužel njebě móžno, wšitke přinoški toho bloka na jednym městnje publikować. Džakujemoj so tuž redakciji Lětopisa, zo je naju přinošk přiwzała.

¹ Wo započatkach Serbskeje bibliografije a jeje dalšim wuwicu přir. mjez druhim ŠĚN (2006; 2014) w serbskej a SCHÖN (2006) w němskej rěči.

² RAK steji za ně. „Regeln für die alphabetische Katalogisierung“ (prawidła za alfabetiske katalogizowanje).

³ Serbska centralna biblioteka twori hromadže ze Serbskim kulturnym archiwom relatiwnje samostatny wotrjad ze slědženskim a serwisowym charakterom w Serbskim instituće. Hač do džensnišeho je Serbska centralna biblioteka zamołwita za zestajenje Serbskeje bibliografije.

2001 do 2005, wuńdže w lěće 2008. Po tym zastaji Ludowe nakładnistwo Domowina, w kotrymž bě Serbska bibliografija wot 1959 wuchadźała, dla spadowaceje ličby předadawanych eksemplarow a přiběraceho woznama interneta za rešeršowanje wudawanje Serbskeje bibliografije w ćišću.⁴

2. Elektroniski přistup k Serbskej bibliografiji

Jednotliwe zwjazki Serbskeje bibliografije, kotraž wobdźělachu so w nadawku Instituta za serbski ludospyt, nastawachu na zakładze kartkowego kataloga Serbskeje centralneje biblioteki a dodawkow ze stron fachowych kolegow. Přenju elektronisce přihotowanu wuběrkowu bibliografiju zestaji Franc Šěn 1987 na zakładze Redabas-programa,⁵ kotryž bě sam wuwił. Swójske wuwice bibliografiskeho programa bě třebne, zo bych so bibliografiske sadźby z datoweje banki do ćišćakmaneho manuskripta eksportować hodźeli a při tym serbske diakritiske znamješka wobchowali (tež tam). Na zakładze tutoho programa wudachu so w přichodnych lětach tři pjećlětne zwjazki Serbskeje bibliografije (1991–1995, 1996–2000, 2001–2005). Pozdžišo móžachu so z nim bibliografiske daty do formata allegro⁶ eksportować, na kotrehož bazy so w lěće 2003 Serbska bibliografija w interneće swobodnje spřistupni (SCHÖN 2006: 401). Po zastajenju wudawanja bibliografije w knižnej formje bě tuta internetowa wersija wěsty čas za zwonkastejaceho jenička móžnosć, zaměrnje za sorabistiskej literaturu we wšěch tematiskich wobłukach pytać.⁷ Na spočatku wobmjezowachu so tam rešeršujomne daty na elektronisce zhotowjene Serbske bibliografije (potajkim wot lěta 1986 do 2005), kotraž so poněčim wudospołnjowachu z datami z knižnych wudaćow bibliografije a z druhich fachowych publikacijow k sorabistiskim temam, wozjewjenych po lěće 2006. Hač do lěta 2016 zawjazachu so bibliografiske daty staršich knižnych wudaćow přez formalne připodobnjenje wopisanja titlow a systematiki po normach aktualneje Serbskeje bibliografije do bibliografiskeho rešeršowanja w interneće (POHONTSCH/HOSE/POLLACK 2017: 33).

Internetna wersija Serbskeje bibliografije⁸ ma w přirunanju z knižnej formu swoje lěpšiny, na přikład nastupajo zaměrne pytanje za awtorami abo knižnymi titlemi njewotwisnje wot lěta wuńdženja. Při wšěm su tuchwilne móžnosće rešeršowanja mało komfortabelne. Program poskičuje pytanje za awtorom, za titlom nastawka abo knihi, za časopisom resp. rjadom (seriju) abo nakładnistwom. Pytanje za wěcnej resp. tematiskej skupinu je teoretisce móžne, ale eksterny wužiwar njeznaje wěcne skupiny a jich čislowanje a tute tež njejsu na internetnej stronje widžomne. Njepřijomne je dale pytanje z pomocu hesłow, to rěka słowow z titla. Wužiwar dóstanje rozdźělne wuslědki při pytanju z pomocu serbskich

⁴ Druhe regionalne a fachowe bibliografije (na př. Sakska bibliografija) dyrbjachu hižo lěta do toho – z pokazku na nowe techniske móžnosće interneta – zastać z wudawanjom knižnych bibliografijow.

⁵ Redabas je datobankowy system firmy Robotron w Drježdźanach, kotryž wotpowěduje programej dBase II, wuwitemu wot firmy Ashton-Tate.

⁶ „allegro“ je format datobankoweho systema allegro-C, kotryž je so specielnje za zasadženje w bibliotekskich katalogach wuwił.

⁷ Interne pytanje bě a je dale z podpěru sobudźělačerkow biblioteki móžne.

⁸ Přir. <http://scb.serbski-institut.de/si-bib/>.

abo němskich heslow.⁹ Kombinowane pytanje z pomocu dweju abo wjace wurazow scyla njeje móžne. Rešeršowanje z pomocu klučowych slowow njeje předwidžane, dokelž faluje tuchwilu interne přirjadowanje klučowych slowow k bibliografiskim sadžbam. Tohodla njeskići internetna wersija Serbskeje bibliografije z džensnišim techniskim stawom samsne móžnosće při tematiskim pytanju kaž dotal čišćane zwjazki.¹⁰

Jako problematiske wopokaza so w zašłosći tež wužiwanje swojskeho programa w formaće allegro, dokelž njehodžachu so bibliografiske sadžby bjeze wšeho z druhimi portalem i resp. bibliotekowymi zwjazkami zwjazac. Wobmjezowanych personelných kaž tež finacielnych resursow dla njebě w zašlych lětach móžno, zasadnje něšto na tutej situaciji změnić, byrnjež jasne było, zo dyrbjachu so – a zdžela so tuchwilu hišće dyrbja – wšelake zadžewki přewinyć.¹¹ W času digitalizacije a přiběraceho woznama interneta tež za wědomostne slědženje je tuž wažne, wotpowědne struktury tohorunja za sorabistiku natwarić. Mjeztym skića tež druge digitalne informaciske systemy móžnosće rešeršowanja za sorabistiskej fachowej a/abo serbskorěčneje literaturu, z kotrychž so w scěhowacym někotre předstajeja.

3. Sorabistiske daty w druhich digitalnych informaciskich systemach

W zašlych lětach su so dalše móžnosće rešeršowanja za sorabistiskej literaturu w portalach zwonka Serbskeje bibliografije stworili resp. polěpšili. Na jednej stronje dodawaja so bibliografiske daty z pomocu awtopsije přez fachowych kolegow do specielných (wosebje linguistiskich abo powšitkownje slawistiskich) bibliografijow (hlej 3.3.). Na druhej stronje poskićuja rozdželne online přistupne resursy a rešeršowanke poskitki móžnosć, za titulemi ze sorabistiskim počahom pytać (hlej 3.1). Dale je přistup k Serbskej bibliografiji přez slawistiski portal móžny (hlej 3.2).

3.1 Zasadne móžnosće rešeršowanja za sorabistiskimi datami

3.1.1 Katalogi bibliotekowych zwjazkow a Sakska bibliografija

Přez přistup Serbskeje centralneje biblioteki (w dalšim skrótka tež: Serbska biblioteka) do Juhozapadnoněmskeho zwjazka bibliotekow (ně. Südwestdeutscher Bibliotheksverbund, SWB) w lěće 2016 a z tym zwisowacu integraciju katalogowych datow (wobsahowacych knihi a periodika) Serbskeje biblioteki do datowych wobstatkow zwjazka je so rešeršowanje w katalogowych portalach (Web-OPAC) nastupajo sorabistiske a slawistiske spisy wo tójšto polěpšilo. Někak 17000 nowych titlow (hlownje słowjanskich) je při tym

⁹ K ilustraciji tu někotre přikłady: Pytanje za němskim wurazom „Obersorbisch“ wunjese 175 (němskorěčnych) rezultatow (inkl. dwojenja), porno tomu pytanje za serbskim wotpowědnikom „hornjoserbsčina“ jenož 10 rezultatow (w serbskej, němskej a dalšich rěčach); ně. „Lexik“ wunjese 106 rezultatow a sb. „leksika“ 35. Synonymne ně. hesło „Wortschatz“ wunjese 35, sb. hesło „słowoskład“ pak jenož 4 rezultaty. Samsne plaći za pytanje za awtorom; wužiwar dóstanje rozdželne rezultaty při pytanju za serbskim abo němskim mjenom awtora.

¹⁰ To wopokaza so wosebje potom jako njelěpšina, hdyž pyta slědzer tematisce rjadowanu literaturu. Njeje tuž móžno, sej cyłkowny přehlad wo publikacijach k wěstej temje stworić.

¹¹ Wo perspektiwach elektroniskeje wersije Serbskeje bibliografije hlej wotržk 4.

do datoweje banki SWB dóšlo. Dalši pozitiwny efekt přistupa do syće bibliotekowych zwjazkow je, zo ma Serbska biblioteka móžnosć, tam hižo eksistowace daty korigować.¹² Přez zapisanje wědomostnych nastawkow (wosebje ze sorabistiskeho časopisa „Lětopis“) do Sakskeje bibliografije přez Saksku krajnu biblioteku – Statnu a uniwersitnu biblioteku w Drježdžanach (SLUB), jewja so tež njesamostatne twórby w katalogu SWB; tohorunja wobkedźbuje Braniborska bibliografija sorabistiku nastupajo Delnju Łužicu.¹³

3.1.2 Datowe banki a e-žurnale

Elektroniske publikowanje so dzeń a bóle přesadźuje; čišćane wudaća a jich elektroniske wotpowědniki zdžěla runočasnje wuchadźeja resp. někotre publikacije wobmjzaju so mjzty m na rzyy elektroniske wudaća. Tohodla su bibliografiske daty wědomostnych nastawkow přiběrajcy elektronisce přez datowe banki přistupne a rešeršujomne. Jako přikład njech je tu mjenowany rešeršowanski system Crossref (přir. <https://www.crossref.org/>) z tuchwilu 90 milionami zapisow, w kotrymž hodži so tež za sorabistiskimi publikacijemi pytać. Dale zmóžnja znaty poskićer CEEOL (Central and Eastern European Online Library GmbH) jako elektroniski repozitorij rešeršowanje tež za sorabistiskimi publikacijemi na swojej platformje.

Njch stejitej tutej přikładaj za hoberske móžnosće elektroniskeho rešeršowanja z wuwytymi pytanskimi móžnosćemi kaž tež ze systematiskim rjadowanjom. Wone pak (hišće) njenarunaja intelektualnje zestajanu sorabistisku bibliografiju, tež hdyž je přez pytanje za aktualnymi wědomostnymi nastawkami z pomocu klasifikacije, hesłow abo abstraktow jara dobre přiřadowanje móžne.

3.2 Slawistiski portal

Wot lěta 2009 hodži so přez slawistiski portal Statneje biblioteki w Berlinje (<http://www.slavistik-portal.de>) w Serbskej bibliografiji pytać. Tuta internetna strona je centralny portal za fachowe rešeršowanje na polu slawistiki wosebje w němškorěčnym rumje a zmóžnja přistup k dalším slawistiskim bibliografijam.¹⁴ Portal poskićuje moderne pytanske móžnosće kaž frazowe pytanje, trunkerowanje, fasetowe pytanje resp. pytanje z pomocu hesłow.

W přěnim kroku integrowachu so do njeho daty zwjazkow 1986–2005 Serbskeje bibliografije. Za to bě trjeba definować mapping mjez internym a wuměnjenskim formatom, konwertować daty do tutoho wuměnjenskeho formata kaž tež přihotować eksport datow z interneho dBase-systema do CSV-formata z pomocu koděrowanja po standardze UTF-8. Na stronje slawistiskeho portala přewzachu so daty Serbskeje bibliografije do pytanskeho indeksa na bazy Solr (přir. <http://lucene.apache.org/solr/>), za periodika přidachu so wotpowědne identifikaciske čisla Datoweje banki za časopisy (Zeitschriften-

¹² Tak je so na př. w běhu digitalizacije historiskich spisow někak 1 000 zapisow skorigowało (to nastupa w přěnim rjedže prawopis).

¹³ Hlej k tomu <http://swb.bsz-bw.de/DB=2.304> resp. <https://www.bibliothek.potsdam.de/brandenburgische-bibliographie>.

¹⁴ Na stronje slawistiskeho portala wopisuje so jeho nastaće kaž tež natwar (přir. <https://slavistik-portal.de/beschreibung.html>; wotwołane 25.05.2018).

datenbank, ZDB; přír. <http://www.zeitschriftendatenbank.de/startseite/>). Hromadže z datami Serbskeje bibliografije posrědkowaše Serbska centralna biblioteka internje wužiwanu systematiku, na kotrejež zakładže přidžělichu Berlinscy kolegojo jednotliwym sadžbam klučowe słowa.

W léce 2017 přepoda so dalši wulki džěl datow do tutoho portala, mjenujcy bibliografiske zapiski pječlětnych wudačow, kotrež wobsahowachu wozjewjenja mjez 1957 a 1985. Z tym wopřija Serbska bibliografija na wonym portalu 74 400 datowych sadžbow z doby mjez 1945 a 2016.¹⁵ Wobjim datow, přistupnych z pomocu internetnej strony Serbskeje bibliografije a přez slawistiski portal, je z tym identiski. Internetna prezentacija slawistiskeho portala pak je moderniša, poskičuje na př. responsive design¹⁶ a dowoli rešeršowanje z pomocu wšelakich kategorijow. Při pytanju móžeš so na pytanje w Serbskej bibliografiji wobmjězować abo tež w druhich poskitkach tutoho portala pytać.

3.3 Rěčespytna bibliografija

3.3.1 iSybislaw – Bibliografija slawistiskeho rěčespyta

W léce 1995 wuńdže přěni zwjazk „Bibliografije slawistiskeho rěčespyta na lěto 1992“, kotryž steješe w tradiciji bibliografiskich přehladow wo slawistiskim rěčespyće, wozjewjenych w „Roczniku Slawistycznym“.¹⁷ Hač do lěta 2003 wuńdže dalše šěsć zwjazkow z bibliografiskimi datami z lět 1993 do 1997,¹⁸ štož sta so na bazy za to wuwiteje moderneje dokumentariskeje datoweje banki „Sybislaw“ (akronym za System Bibliografii Slawistycznej, přír. RUDNIK-KARWATOWA/MIKOS/BOJAR 2007: 19). Bibliografiske daty ze sorabistiskeho wobłuka přinošowachu nimo pólskich sobudžělačérjow tež fachowcy z Budyskeho Serbskeho instituta.¹⁹ Z techniskim ponowjenjom datoweje bazy Sybislaw – koncept předstaji so 1998 na kongresu slawistow w Krakowje (přír. BOJAR/RUDNIK-KARWATOWA 1998) – zahaji so w léce 2007 bibliografiske džěło na wjacerčnym online-systemje, nětko pod mjenom iSybislaw (<http://www.isybislaw.ispan.waw.pl/>). Tutón system chce spřistupnić „szczegółowe informacje o polskim i światowym piśmiennictwie z zakresu językoznawstwa slawistycznego, w tym językoznawstwa konfrontatywnego i językoznawstwa kontrastywnego słowiańsko-niesłowiańskiego, od 1992 r. po dzień dzisiejszy“. (RUDNIK-KARWATOWA 2014: 28 sc.).²⁰

¹⁵ Staw z dnja 18.12.2017, přír. zdžělenku na internetnej stronje slawistiskeho portala (<https://slawistik-portal.de/aktuelles.html>; wotwołane 01.03.2018).

¹⁶ Prezentacija přiměri so awtomatisce wužiwanemu kónčnemu nastroj (na př. smartfonej abo tabletej).

¹⁷ Posledni tajki přehlad, wozjewjeny w léce 1992, wobsahowaše publikacije z lěta 1981. Dokelž wopokaza so prawidłowne wobdžělanje a wozjewjenje bibliografije w blišim času přiběrajcy jako čězke, rozsudžichu so w léce 1994 za wudawanje tuteje bibliografije jako separatenje publikacije; přír. k tomu RZETELSKA-FELESZKO (1995: 17).

¹⁸ Za lěto 1993 wudaštej so dwaj zwjazkaj.

¹⁹ Za lěta 1993 do 1995 zestajištej daty rěčespytnicy (Božena Pawlikec 1993 a 1994, Irena Šerakowa 1995), za léce 1996 a 1997 literarny stawiznar a tehdyši zamołwity za Serbsku bibliografiju Franc Šěn.

²⁰ Serbsce (A. P): „nadrobne informacije wo pólskim a swětowym pismowstwie z wobłuka slawistiskeho rěčespyta, w tym konfrontatiwnego a słowjansko-njesłowjanskeho kontrastiwneho rěčespyta, wot lěta 1992 hač do džensnišeho“.

Bibliografiski system iSybislaw ma nimo šěroko zapožoženych techniskich móžnosćow rešeršowanja bjezdweła dalšu lěpšinu, a to je zapřijeće fachoweje literatury wo wšitkich słowjanskich rěčach. Hdyž chce so sorabist informować wo fachowej literaturje k wěštych rěčnym zjawam w serbsćinje a k tomu jenož mało informacijow namaka, móže wón w samsnej datowej bazy pytać za wotpowědnej literaturu w a wo druhich słowjanskich rěčach.

Zakład za wobdźělanje sorabistiskich datow, kotraž dodawaja so ze serbskeje strony,²¹ twori w Serbskim instituće interna Serbska bibliografija z rěčespytneho wobłuka. Z tuteje poměrnje šěrokeje lisćiny wupytaja so wědomostne publikacije (monografije, zběrniki, přinoški w zběrnikach a wědomostnych časopisach), zdźěla tež nastawki popularnowědomostneho razu, wozjewjene w kulturnym časopisu „Rozhlad“ abo w pedagogiskim časopisu „Serbska šula“; nowinske přinoški so njepríwozmu. Zakładnym bibliografiskim podacam (awtor resp. wudawaćel, titl, měštno publikacije, nakładnistwo, serija, ličba stronow) dodawaja so dalše metadaty kaž rěč dokumenta, hłowny wobsah publikacije w formje krótkeho zjeća, klučowe słowa kaž tež přirjadowanje ke klasifikaciji. K tomu je awtopsija ze stron wobdźěłarki njeaparujomna.

Klasifikacija je kruta a dowoli jenož zwjeršne přirjadowanje dokumenta wěštym tematiskim wobłukam přepytowaneje rěče. Wažniše za rešeršowanje pak je zmysłapólne podawanje ključowych słowow. Zakład za to twori „Słownik słów ključowych jězykoznanstwa slawistycznego“ (přir. RUDNIK-KARWATOWA/KARPIŃSKA 1999; 2006). Tuta lisćina w systemje iSybislaw wužiwaných ključowych słowow njeje zawrjena, přiwšěm pak do wěšteje měry normowana (přir. RUDNIK-KARWATOWA/MIKOS/BOJAR 2007: 22 sć.). Tole zmóžni zaměrne rešeršowanje a z tym tež dobywanje dokładnišich wuslědkow. Na spočatku steješe tutón słownik ključowych słowow jenož w pólskej rěči k dispoziciji, mjez tym dodawaja so klučowe słowa tež w druhich słowjanskich rěčach. Wužadanje wobsteji mjez druhim w rozrisanju problema synonymnosće a wjacezmyslnosće wurazow (RUDNIK-KARWATOWA 2014: 32 sć.).²²

Za serbske publikacije wotwisuje wuběr hornjo- abo delnjoserbskich ključowych słowow wot rěče teksta abo – jeli njeje tekst w serbskej rěči napisany – wot tematiki. To rěka, je-li předmjet publikacije delnjoserbsćina abo Delnja Łužica (na přikład pola onomastiskich přinoškow), přirjaduja so delnjoserbske klučowe słowa, je-li předmjet hornjoserbsćina, Hornja Łužica abo powšitkownje serbsćina, wuběraja so hornjoserbske klučowe słowa. Zjeća podawaja so po samsnych kriterijach pak hornjo-, pak delnjoserbsce.

Hinak hač druge internetne strony, kiž słuža rešeršowanju za fachowej (wosebje slawistiskej) literaturu, je so w systemje iSybislaw problem mjenowych wariantow technisce rozrisal:

Rekord wzorcowy osoby zawiera przyjętą w bazie nazwę wzorcową oraz jej inne wersje. W nowej bazie utrzymano zasadę stosowaną już w BJS, zgodnie z którą hasła osobowe podawane są w wersji oryginalnej dla alfabetu łacińskiego, a dla innych

²¹ Wot lěta 2007 zapisuje sobuawtorica přinoška wulki dźěl za sorabistiski rěčespyt relewantnych bibliografiskich datow, započawši z lětom 1998. Wyše toho wobdźěłaja tež pólscy kolegojo sorabistiske daty, wosebje přinoški z pólskich časopisow abo zběrnikow.

²² Za podawanje serbskich wotpowědnikow jewi so dalši, ale zasadny problem, mjenujcy na njedosahace wašnje wužiwana a skrućena rěčespytna terminologija (přir. POHONČOWA 2014).

alfabetów stosuje się transliteracje. Zaletą takiego rozwiązania przy wprowadzaniu danych, jak i wuszukiwaniu jest możliwość korzystania z dowolnej wersji hasła osobowego zapisanego w systemie, przy czym w rekordzie dokumentu zawsze wyświetli się tylko przyjęta wersja zapisu hasła. (RUDNIK-KARWATOWA/MIKOS/BOJAR 2007: 30).²³

Prěnjotnje bě tajke postupowanje trěbne, dokelž wustupuja druhdy mjena (awtorow, redaktorow, wudawarjow, přeložowarjow) we wšelakich alfabetach, kiž dyrbjachu so do łačonskeho alfabeta transliterować. We wobłuku sorabistiki wopokaza so tole jako wulka pomoc, dokelž serbscy wědomostnicy swoje teksty we wšelakich rěčach wozjewjeja. Wot rěče dokumenta abo městna publikacije zwjetša wotwisuje, hač wužiwaja awtorojo serbsku abo němsku mjenowu wariantu, na přikład ně. Helmut Faßke – sb. Helmut Faska, ně. Heinz Schuster-Šewc – sb. Hinc Šewc, ně. Sonja Wölke – sb. Sonja Wölkowa. Njewotwisnje wot pytanja za němskej abo serbskej mjenowej formu dóstanje wužiwar jako rezultat stajnje wšitke publikacije awtora, štož na druhich internetnych stronach zaručene njeje.²⁴

3.3.2 BrillOnline Bibliographies

Dalša rěčespytna bibliografija, do kotrejež dodawaja so ze stron Serbskeho instituta wobdźěłane sorabistiske daty, je internetna Bibliografija slawistiskeho rěčespyta (Bibliography of Slavic Linguistics²⁵), kotraž je džěl tak mjenowaneje Brill Linguistic Bibliography²⁶. Tutu bibliografiju zestaja wot lěta 2012 sem nižozemske nakładnistwo Brill w Leidenje w nadawku Stajneho mjezynarodneho komiteja linguistow, wona wuchadza w knižnej formje a wozjewja so přidatnje přez internet; přistup ke kompletnym datam njeje darmotny. Při wuběranju datow koncentruja so bibliografojo na ryzy wědomostne publikacije. Wobdźěłanje datow a jich wobohaćenje z metainformacijemi wobmjezuje so na wuzwolenje ključowych słowow,²⁷ na přidaće hižo eksistowaceho zječa a rěče dokumenta kaž tež na přiřadowanje ke klasifikaciji.

²³ Serbsce (A. P.): „Normowa datowa sadźba wosoby wobsahuje w datowej bance přiwzate normowane mjeno kaž tež jeho dalše wersije. W nowej datowej bance je so wobchowala zasada, nałożowana hižo w BJS, po kotrejež podawaja so wosobowe hesła we łačonskim alfabeće w originalnej formje, za druge alfabety wužiwaja so transliteracije. Lěpšina tajkeho rozrisanja při zapisowanju a pytanju datow je móžnosć wužiwanja kóždeježkuli w systemje zapisaneje formy wosoboweho hesła, w datowej sadźbje dokumenta pak pokaza so přeco normowana wersija hesła.“

²⁴ To potrjechi na př. internetnu wersiju Serbskeje bibliografije (hlej přispomnjenje 8) kaž tež slawistiski portal <http://www.slavistik-portal.de>.

²⁵ Přir. <http://bibliographies.brillonline.com/browse/bibliography-of-slavic-linguistics>. W lěće 2015 wuda so třizwjazkowe čišćane wudaće z bibliografiskimi datami z lět mjez 2000 a 2014.

²⁶ Přir. <http://bibliographies.brillonline.com/browse/linguistic-bibliography>. W tutej bibliografiji su zapřijate wšitke discipliny teoretiskeho rěčespyta (powšitkownje kaž tež z wusměrjenjom na wěstu rěč) bjez geografiskeho wobmjezowanja a z čezišćom mjenje znatych indoeuropskich a njeindoeuropskich rěčow. Nimo prezentacije w interneće wudawa Brill lětnu bibliografiju w čišćanej formje.

²⁷ W přiřunanju z iSybislawom je lisćina ključowych słowow wobmjezowana a njesaha tak jara do hlubokosće.

4. Přichod Serbskeje bibliografije

Na deficyty tučasneho online-přistupa Serbskeje bibliografije – a to w přirunowanju z knižnymi wudaćemi – je so hižo pokazało (hlej wotrězk 2.). K nim sluša wosebje po-brachowace přiřadowanje klučowych słowow k jednotliwym bibliografiskim datam, za eksterneho wužiwarja njespóznajomne tematiske přiřadowanje kaž tež zestarjena internetowa prezentacija a wobmjezowane móžnosće rešeršowanja. Přičina za to leži nimo techniskich njedostatkow tež w procesu zapisowanja datowych sadźbow. Při zhotowjenju knižnych bibliografijow běchu kolegojo jednotliwych fachowych disciplinow zapřijeći, kotřiž přehladowachu, korigowachu a wudospołnjachu bibliografiske zapiski. Tuchwilu pak staraja so jenož bibliotekarki a bibliotekarojo wo wobsahowe zapisanje.

Serbska bibliografija ma po naju měnjenju sčehowace nadawki zmištrować, zo móhła so stać z runohódnym naslědnikom čišćanych bibliografijow a z modernym rešeršowan-skim instrumentom:

- 1) Wuwiwanje džěloweho procesa za elektroniske wobdžělanje inkl. wudospołnjenja a kontrolowanja bibliografiskich zapisow přez fachowcow.
- 2) Modifikowanje kategorijow Serbskeje bibliografije (to rěka jednotliwych elementow bibliografiskeho zapisa), zo bychy wotpowědowali nowym zapisam po RDA²⁸ a byli kompatibelne ze strukturu druhich bibliografiskich datowych bankow w němskorěčnym rumje (to rěka w Němskej, Awstriskej a Šwicarskej, tak mjenowanym D-A-CH).
- 3) Transparentne wopisanje a wudospołnjenje systematiki Serbskeje bibliografije kaž tež zestajenje a wopisanje konkordancy ze znatymi systematikami (na př. z klasifikaciju Regensburgskeho zwjazka z nadrobnej podklasifikaciju za slawistiku).
- 4) Natwar datoweje banki ze serbskimi klučowymi słowami, kotraž wužiwa hižo předležace daty z pječělnych bibliografijow a dalšich tezawrusow (iSybislaw atd.).
- 5) Zawjedženje normowych datow (z GND a VIAF)²⁹, wosebje nastupajo geografika a wosoby .
- 6) Stworjenje zapisow eksistowacych digitalizatow abo wopisowacych datow (hdžež je móžno), na př. přez podawanje referencow DOI³⁰ při wědomostnych nastawkach.
- 7) Zatwarjenje modernych metodow rešeršowanja a prezentowanja na webstronje.
- 8) Zahajenje a wopisanje procesa za zestajenje jedno- abo wjacelětnych rozprawow po wšelakich kriterijach na zakładže elektroniskeje datoweje banki.

Stworić ma so nowy a moderny online-přístup k Serbskej bibliografiji, kotryž je integrowany do dalšich informaciskich poskitkow biblioteki, archiwa a slědženja.

---

²⁸ RDA (Resource Description and Access) je wopisanje bibliotekarskich prawidłow za katalogizowanje publikacijow.

²⁹ GND (Gemeinsame Normdatei): zhradna normowa dataja; VIAF (Virtual International Authority File): wirtuelna mjezynarodna normowa dataja za wosoby resp. daty wo wosobach.

³⁰ DOI = Digital Object Identifier; za bliše informacije wo tutym systemje hlejte na internetnej stronje www.doi.org.

Literatura

- BANASIAK, Jakub 2014: Synonymy and search synonymy in an IR system (on the basis of linguistic terminology and the iSybislaw system), w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 176–187. DOI: 10.11649/sfps.2014.017.
- BOJAR, Bożenna; RUDNIK-KARWATOWA, Zofia 1998: Koncepcja nowoczesnego systemu informacji slawistycznej, w: DALEWSKA-GREŃ, Hanna; RUSEK, Jerzy; SIATKOWSKI, Janusz (wud.), *Językoznawstwo. Prace na XII Międzynarodowy Kongres Sławistów w Krakowie 1998*. Warszawa: Energeia, s. 42–49 (= *Z polskich studiów slawistycznych*; 9).
- FASTYN, Marcin 2014: iSybislaw sprzymierzeńcem studentów, doktorantów oraz pracowników naukowych, w: *Adeptus* 4, s. 104–109. DOI: 10.11649/a.2014.014.
- KOWALSKI, Paweł 2014: Abstrakt i adnotacja jako element opisu dokumentu w bazie iSybislaw, w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 88–98. DOI: 10.11649/sfps.2014.010.
- LUCZKÓW, Iwona 2014: Uwagi o ekwiwalencji słów kluczowych w systemie informacyjnym iSybislaw (na przykładzie wybranych terminów gramatycznych), w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 203–218. DOI: 10.11649/sfps.2014.019.
- ОСТАПЧУК, Оксана А.; Алексева, Мадина М. 2014: Многокомпонентные термины в функции ключевых слов в информационной базе славянского языкознания iSybislaw, w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 164–175. DOI: 10.11649/sfps.2014.016.
- POHONČOWA, Anja 2014: Hornjoserbska rěčespytna terminologija, w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 232–244. DOI: 10.11649/sfps.2014.021.
- POHONTSCH, Anja; HOSE, Susanne; POLLACK, Friedrich (red.) 2017: Zur Tätigkeit des Sorbischen Instituts. Wo džěławosći Serbskeho instituta. Wó žěłabnosći Serbskego instituta 2015–2016. Sonderausgabe zum 25-jährigen Jubiläum. Bautzen: Sorbisches Institut. Internet: <https://www.serbiski-institut.de/mat/dnlarchiv/Taetigkeitsbericht-SI-2015-16.pdf>, [30.07.2018].
- РОМАНОК, Юлія В. 2014: Українська авторська термінологія в системі iSybislaw (дієслово), w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 245–258. DOI: 10.11649/sfps.2014.022.
- RUDNIK-KARWATOWA, Zofia (2014): Wielojęzyczny system informacyjno-wyszukiwawczy językoznawstwa slawistycznego iSybislaw. Wyzwania, osiągnięcia i możliwości, w: *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej* 49, s. 28–43. DOI: 10.11649/sfps.2014.006.
- RUDNIK-KARWATOWA, Zofia; KARPIŃSKA, Hanna 1999: *Słownik słów kluczowych językoznawstwa slawistycznego*. Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy.
- RUDNIK-KARWATOWA, Zofia, KARPIŃSKA, Hanna 2006: *Słownik słów kluczowych językoznawstwa slawistycznego*. Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy [CD-ROM].
- RUDNIK-KARWATOWA, Zofia; MIKOS, Zenon; BOJAR, Jarosław 2007: Nowoczesny system informacji slawistycznej. Zadania, dotychczasowe wyniki i perspektywy, w: *Zagadnienia Informacji Naukowej* 90/2, s. 19–40.
- RZETELSKA-FELESZKO, EWA 1995: Wstęp, w: RUDNIK-KARWATOWA, Zofia (red.), *Bibliografia językoznawstwa slawistycznego za rok 1992*. Warszawa: Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, s. 17–20.

- SCHÖN, Franz 2006: Wegweiser zum Studium der Geschichte und Kultur eines kleinen Volkes. Die sorbische Bibliographie, w: SYRÉ, Ludger; WIESENMÜLLER, Heidrun (wud.), Die Regionalbibliographie im digitalen Zeitalter. Deutschland und seine Nachbarländer. Frankfurt/Main: Vittorio Klostermann 2006, s. 391–402.
- ŠĚN, Franc 2006: Serbska bibliografija – jeje stawizny, zaměry a perspektiwy, w: Lětopis 53/2, s. 3–14.
- ŠĚN, Franc 2014: Łužisko-serbska bibliografija – jeje stawizny a přichod, w: Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej 49, s. 99–107. DOI: 10.11649/sfps.2014.011.